

Tweede bijeenkomst Alliantie Erfgoed Wageningen

Donderdag 19 september 2019, 20.00 uur, Hotel De Wereld

Aanwezigen: **Tom de Bont** (Heerenstraat Theater), **Frits Huibers** (Vereniging Oud-Wageningen), **René Siemens** (Wageningen Monumentaal), **Rienk Kuiper** (Platform Stadsgracht), **Gon van Laar** (Rondleidingen Wageningen, Gilde), **Kees van Loon** (Museum De Casteelse Poort), **Hans Dobbe** (Oud Wageningen), **Francisca Sival** (Mooi Wageningen), **Robert Frijlink** (SOW), **Eric van Dorland** (Archeologische Werkgroep OW), **Yolanda Cool** (Heritage Skills Facilitator, Australië), **Laura Kaper** (D66), **Bart van Aller** (Wageningen Monumentaal), **Jelle de Gruyter** (Nationaal Erfgoed Hotel De Wereld), **Arjaan Pellis** (WUR) en **Dré van Marrewijk**.

Afmeldingen ontvangen van **Wim Haver** (GroenLinks), **Arnold Draaisma** (Wallenpad), **Wiebe de Vries** (Hotel de Wereld), **Tutku Yuksel** (THUIS), **Peter van Kooten** (Vrienden van de Wageningse Berg), **Patrick Jansen** (Mooi Wageningen), **Roel During** (WUR), **Mariejan Bussink** (Junushoff), **Wim de Vos** (Cultuur in Wageningen), **Joost Tersteeg** (Wagenings Wijngoed).

1. Welkom en introductie

Laura Kaper heet alle aanwezigen welkom op deze tweede bijeenkomst over de Alliantie Erfgoed Wageningen. Er zijn verschillende afmeldingen ontvangen; vrijwel allen geven aan op de hoogte te willen blijven van dit initiatief.

Op 13 juni is op een eerste bijeenkomst het initiatief tot oprichting van de Alliantie Erfgoed Wageningen besproken. Het verslag van die bijeenkomst is toegestuurd. Daarop zijn enkele reacties ontvangen. Die hadden betrekking op de breedte van de Alliantie en op de betrokkenheid van "het stadshuis". Beide onderwerpen zullen vandaag aan de orde komen. Ook willen we dieper ingaan op de vraag die resteert na de eerste bijeenkomst: wat is het doel van de Alliantie en welke ambities kan en moet de Alliantie hebben?

Sinds 13 juni is er een aantal ontwikkelingen te melden die van belang zijn. Het opstellen van Omgevingsvisies, zowel voor het buitengebied als voor de stad, is van start gegaan. Het project "Aan de slag met de binnenstad" krijgt een doorstart en gaat een voorstel doen voor city marketing, waarvoor geld beschikbaar is gesteld. Het stadhuis is bezig een verkennende excursie naar Den Bosch te organiseren, op 8 november.

En gelijktijdig heeft de initiatiefgroep voor de Alliantie de notitie Missie-delen en strategie opgesteld, die vandaag wordt besproken. Veel initiatieven, veel overlap. De vraag is hoe zij elkaar kunnen versterken, zonder op elkaars stoel te zitten.

2. Missie, doelen en strategie van de Alliantie Erfgoed Wageningen

De initiatiefgroep heeft hiervoor een notitie opgesteld. De aanwezigen wordt gevraagd daarop te reageren.

Tom de Bont vindt het een interessant initiatief maar heeft drie vragen: wat is de bovenliggende ambitie, voor wie doe je het en wat zijn de prioriteiten?

Jelle de Gruyter meent dat het moet gaan om het verbinden van initiatieven en actoren. De Alliantie zou nadruk moeten leggen op coördinatie en afstemming; weten wie wat doet of kan.

Rienk Kuiper ziet de Alliantie als een koepel van alle Wageningse erfgoedorganisaties, die een eenduidig geluid over het erfgoed uitdraagt.

Frits Huybers stelt dat de Alliantie moet verbinden tussen de bestaande organisaties, en qua inhoud niet op de stoel van de andere organisaties moet gaan zitten. Het verbinden moet

ook gericht zijn op het behouden van erfgoed, ten behoeve van een aantrekkelijke en levendige stad. Want nieuw elan is wel nodig.

Eric van Dorland meent dat de Alliantie over het behoud van het erfgoed moet gaan.

Anderen houden zich al met city marketing en promotie bezig. Frits Huybers onderschrijft dit: Erfgoed is de drager van de stad.

Jelle: de Alliantie kan dit bevorderen door samenwerken en faciliteren, bijvoorbeeld op het gebied van subsidiewerving.

Bart van Aller vult hierop aan dat een gezamenlijk opgesteld masterplan de kans op het binnenhalen van (Europese) subsidies sterk vergroot. Frits Huybers bepleit pragmatisme: het masterplan is de optelsom van alle bestaande initiatieven.

Een tussentijdse conclusie is dat de energie van alle aanwezigen gaat naar het verbinden van initiatieven en van organisaties, met als doel het behoud van het Wageningse erfgoed. Bovenliggend doel van het erfgoedbehoud is een aantrekkelijke stad met een eigen identiteit.

Tom de Bont merkt op dat de laatste punten onder 'Missie' eerder doelen zijn. Volgens Frits is wat onder de doelen staat vermeld het effect dat je beoogt met het behouden van het erfgoed. Rienk Kuiper vraagt nog wel aandacht voor het belang van verbindingen buiten de erfgoedkring, naar ondernemers en de WUR.

Met betrekking tot de te volgen strategie merkt Jelle de Gruyter op dat naast het identificeren en verbinden van parels ook het ondersteuning bieden bij het behoud van het erfgoed van belang is. De Alliantie kan daarin een faciliterende rol spelen.

Kees van Loon doet de suggestie om eerst te inventariseren wat er allemaal gebeurt, waar men mee bezig is en waaraan behoefte is. Op basis daarvan kan naar samenhang worden gezocht.

Frits Huybers stelt dat Oud-Wageningen graag aanhaakt als de Alliantie bijdraagt aan het behoud van erfgoed, en dus op die wijze een meerwaarde heeft. Als de Alliantie meer een economisch perspectief heeft, dan haken wij af.

Rienk Kuiper stelt voor ontwikkelingen te agenderen, zoals de start van de Omgevingsvisie. De Alliantie zou de inbreng vanuit erfgoedorganisaties kunnen coördineren. Kees van Loon ondersteunt dit, maar merkt wel op dat iemand dan het voortouw moet nemen. Hoe ga je dat organiseren? Hans Dobbe stelt dat daarvoor dan ook inbreng vanuit de gemeente nodig is. Op de vraag van Frits Huybers of de erfgoedorganisaties betrokken worden bij de city promotie antwoordt Laura Kaper dat het recente besluit om daar een nieuw plan voor te maken een perfecte aanleiding kan zijn om daarbij aan te sluiten.

Tom de Bont meldt dat de cultuurinstellingen en de binnenstadsmanager 1x per maand samen koffie drinken en informatie uitwisselen. De erfgoedorganisaties kunnen naar een vergelijkbare informatie-uitwisseling streven.

Volgens Robert Frijlink zijn de parels de *unique selling points* van de stad, maar dan moet iedereen wel bereid zijn om zijn 'parel' te laten zien. Volgens Jelle de Gruyter geeft de gemeente op dit moment geen prioriteit aan erfgoed. Door te laten zien dat het erfgoed goed is voor de stad en mensen trekt, kan dat wellicht veranderen. Bart van Aller is van mening dat de Alliantie ook de gesprekspartner met de gemeente kan zijn.

3. Verdere verdieping en verduidelijking in kleine groepen

In vier kleine groepen wordt verder gesproken over onderdelen van het initiatief. De samenstelling van de groepen wisselt gedurende de avond. Hieronder een korte weergave van de verschillende groepen.

Vraag 1: Kan samenwerken in een Alliantie een meerwaarde hebben? Wat kan een Alliantie anders of meer dan bestaande organisaties?

De Alliantie kan meerwaarde hebben als:

- Erfgoed centraal staat. Erfgoed is wat de organisaties bindt.
- De Alliantie vooral een “verbindingscentrum” is tussen de erfgoedorganisaties
- De nadruk ligt op het faciliteren van de bestaande erfgoedorganisaties
- Wordt ingezet op communicatie tussen de erfgoedorganisaties, en op gezamenlijke communicatie naar buiten
- Er een gezamenlijke ‘kalender’ komt van issues die spelen (b.v. Omgevingsvisie, city marketing-plan)
- Er een gezamenlijke erfgoedvisie wordt opgesteld
- Om met de gemeente (wethouder, raadsleden, ambtelijk) te overleggen, teneinde een cultuurverandering te bewerkstelligen (Erfgoed terug op de agenda !)
- Gezamenlijk meepraten of zienswijzen indienen bij beleidsontwikkelingen
- In beeld wordt gebracht waar welke expertise beschikbaar is (voor onderlinge bijstand)
- Om meer bewustwording bij de bevolking te realiseren
- Convergeren van bestaande initiatieven
- Inventariseren van parels, knelpunten, wensen en kansen

Over de organisatie van de Alliantie:

- Doe niet meer dan realistisch/uitvoerbaar is
- De nadruk ligt op DOEN, niet op vergaderen.
- Geen Poolse landdagen, maar praktisch werken
- Maak ‘clusters’ die aansluiten op belangstelling of vaardigheid (b.v. subsidies)
- Urgentie en belang van een onderwerp bepalen óf er een bijeenkomst is en wie daarbij zijn. Zo blijft het behapbaar.
- Een kleine kerngroep coördineert en haalt info op bij aangesloten organisaties
- Leren van anderen/Gezamenlijk goede voorbeelden elders bezoeken
- Probeer de WUR actief te betrekken

Vraag 2. Erfgoed Alliantie of Wageningen Alliantie?

Waarop moet het accent liggen, op erfgoed of op Wageningen? Wat betekent dit voor samenwerking met anderen?

Inzicht vanuit Gildegidsen: mensen kennen van Wageningen:

- Bevrijding
- Universiteit

Maar ook het buitengebied, de natuurlijke omgeving/gebiedstypen die bij elkaar komen en de vesting horen volgens de aanwezigen bij de kwaliteiten van de stad (inbreng Mooi Wageningen).

Pro- Wageningen alliantie: alles aan Wageningen is eigenlijk verbonden met erfgoed. Het is niet onderscheidend om het tot erfgoed te beperken, Wageningen maakt het specifiek.

Tegen Wageningen Alliantie: het moet niet te breed worden wat in deze Alliantie wordt beoogd. Geen zin in *city-marketing*, daar hebben de organisaties geen trek in en energie voor.

Suggestie: houd zowel erfgoed als Wageningen in de titel. Dus eigenlijk de titel Alliantie Erfgoed Wageningen lijkt het meest geschikt.

Behoeft tot samenwerking:

- VVV en promotie van alle activiteiten rondom erfgoed
- Te weten wat de stad (stadhuis) zelf doet aan activiteiten in en rond Wageningen bijvoorbeeld en niet onbelangrijk rond 75 jaar bevrijding
- Samenwerken t.b.v. binnenhalen subsidies
- Samen tot een helderder profiel komen van de stad
- Jongeren meer bij erfgoed betrekken, lijkt vooral interessant als je ouder wordt, maar veel mensen ook jongeren zijn er wel voor te interesseren
- De diversiteit van de stad zou als kracht kunnen worden ingezet
- Behoud van de parels
- Historie van de stad en gebouwen/geschiedenis is onvoldoende bekend, zou je samen in kunnen optrekken om dat te verbeteren
- Samenwerken rond het weer zichtbaar maken van de stadsgracht
- Er is eigenlijk geen echt park te beleven in de stad, zou mooi zijn.
- Ook de openingstijden van o.m. het Depot, de Casteelse Poort etc. zouden inzet kunnen zijn, zodat er elke dag iets te doen is (depot do-zo) daar zou de Alliantie ook iets in kunnen betekenen
- Energie zit vooral in het aanleveren van informatie en input zodat anderen daar marketingtechnisch mee uit de voeten kunnen. Niet dit zelf willen gaan doen.

Vraag 3: Knelpunten en Wensen

Er is behoefte aan meer zichtbaarheid van de verschillende betrokken organisaties in termen van doelen, acties, initiatieven. Nu is iedereen vooral op eigen houtje bezig voor zijn/haar eigen club, inclusief eigen communicatie kanalen.

- versplinterde communicaties kunnen gebundeld worden (en dus effectiever mensen in en rondom Wageningen kunnen bereiken), wellicht binnen een centrale website
- kortere lijntjes zou helpen, vaker informeel koffie drinken/borrels organiseren om elkaar op de hoogte te houden
- vraag naar een overzicht van betrokken initiatieven in termen van: bestudering erfgoed (studies, publicaties), behouds-acties, investeren/restauratie projecten, en economische promotie
- suggestie is om met een paar concrete acties te starten en daar leden bij te betrekken, zoals:
 - o inbreng Omgevingsvisie
 - o inbreng aanbestedingen die erfgoed beïnvloeden
 - o PR, zoals aangekondigde city marketing

Er is een onmacht/gebrek aan capaciteit vanuit het Stadhuis. Er is slechts 1 ambtenaar die belast is met erfgoed in Wageningen en dat gaat ten koste van het maken van connecties, het hebben van een overzicht, en het nemen van de regie. Erfgoed wordt te vaak als een kostenpost gezien dat minder prioriteit krijgt in de stad. Er is geen budget, geen slagkracht

- Investeren loont (zie Belvedere Nota)
- Inspiratie excursies zoals naar Den Bosch kunnen richting geven aan het belang van erfgoed voor de stad, maar zou ook een nieuwe bron aan subsidies kunnen aanboren.
- Zouden een projectleider kunnen aanstellen, net als in Den Bosch, die subsidies gaat aanvragen, maar ook een project team gaat aansturen dat nieuwe projecten gaat uitwerken
- Nieuw projectteam zou of binnen gemeente gehuisvest moeten worden, maar zou ook mooi in een van de monumenten kunnen plaatsnemen. Op die manier zouden direct ook kosten voor renovatie/versterken erfgoed gestimuleerd kunnen worden met inkomsten uit huur van zo'n team.

Als de Alliantie groeit, dan is er kans op een grotere diversiteit van actoren wat potentieel tot fricties kan leiden in de toekomst. Afzonderlijke organisaties moeten vooral ook doorgaan met eigen doelen en belangen; de Alliantie moet geen overkoepelende organisatie worden, maar eerder een ondersteunende club.

- Fricties moeten we niet uit de weg gaan, maar het is essentieel dat we elkaars verschillen erkennen en op zoek gaan naar de overlap. Wat kunnen we samen oppakken ondanks onze eigen belangen?

Gebrek aan liefde voor de stad, en we missen een visie voor de stad/regio

- We moeten beter samen benadrukken dat we een unieke plek zijn in Nederland!

Vraag 4: Hoe kan identificeren, 'oppoetsen' en 'aaneenrijgen' van (erfgoed)parels bijdragen aan de kwaliteit van de monumenten en meer bezoekers voor die monumenten.

- Bij de totstandkoming van een marketingplan voor de stad kunnen een aantal erfgoed-organisaties of -clubs vertegenwoordigd worden door de Alliantie: belangenbehartiging.
- De Alliantie kan zorgen voor of bijdragen aan communicatie en promotie van erfgoed-initiatieven en -projecten binnen het erfgoedcircuit in Wageningen en binnen heel Wageningen.
- Inventariseer en sluit aan bij wat er al is en wat er al gebeurt op het gebied van promotie!
Concreet: het Comité Open Monumentendag, op dit moment één van de belangrijkste onderdelen van de promotie van erfgoed, zoekt nieuwe bestuursleden en vrijwilligers.
- Promotie buiten Wageningen begint o.a. met de vraag 'Waarom en hoe kiezen mensen voor een bezoek aan (de binnenstad van) Wageningen?
Verblijf op camping De Wielerbaan of camperplaatsen bij de haven, verblijf in Hotel De Wageningse Berg of Hotel de Wereld, gekozen voor NS-wandeling, aanwezig bij 45 Mei-activiteiten, 'bevrijdingstoerisme'/Liberation-route, capitulatie, introductiedagen WUR, bezoek aan Het Depot, Gilde Rondleidingen (moederdochter-dag disputen, personeelsuitstapjes, allerlei verenigingen als Lions, Rotary, Probus, gelezen in folders of kranten zoals Recreatiekrant)
- Hoe krijg je bezoekers van Het Depot verder de stad in? Het Depot wil niet dat er folders liggen van andere bezienswaardigheden of activiteiten in Wageningen... Omdraaien: als gemeente werven mét Het Depot als belangrijke 'asset'.
- Aanbieden van thema-gerichte wandel- en fietsroutes (WOII, Wageningen als frontstad door de eeuwen heen, architectuurroute, beeldendekunst-route, geschiedenis wetenschappelijk onderzoek en onderwijs route. Het Gilde heeft zelf vijf themagerichte rondleidingen voor groepen, en ook een brochure met routes om zelf te lopen of fietsen. Die brochure is echter bijna op en niet echt representatief (zwart-wit A5-boekje)
- Inzetten op het werven van jonge mensen. Educatieve projecten voor scholen en schoolklassen.
- Ervaringen en leermomenten uitwisselen over bijv. hoe maak je het spannend voor kinderen en jongeren? Tijdens de Molenmarkt was er heel veel belangstelling van jongeren voor de molen. Hoe kwam dat?
- Het verhaal vertellen. Een monument is leuk om te bezichtigen maar wat er gebeurde, wie er leefden en hoe, waarom het er is... die verhalen maken het boeiend. (Zo kun je bij het Schip van Blaauw een rondleiding krijgen gefocust op de architectuur, maar ook een compleet andere rondleiding over het plantenfysiologische onderzoek dat er plaats vond).

Off-topic

- De Alliantie als belangenbehartiger voor erfgoed zoals Mooi Wageningen voor natuur.
- De Alliantie kan/moet expertise opbouwen rond fondsenwerving.

Terugmelding

Naar aanleiding van de terugmelding uit de verschillende discussies worden nog de volgende opmerkingen gemaakt:

Bij de gemeente staat erfgoed niet hoog op de agenda, er is geen ambitie en weinig geld voor beschikbaar. Dit maakt dat verschillende organisaties teleurgesteld en terughoudend zijn. Maak aan de gemeente duidelijk dat investeren in erfgoed loont. Den Bosch kan daarvoor een eerste stap zijn.

Het is van belang elkaars verschillen te erkennen en te respecteren.

De Alliantie kan voor zichtbaarheid van de verschillende organisaties zorgen; laten zien wie wat doet. Naar buiten, maar vooral naar elkaar. En zo verbinden.

Streef naar korte lijnen en informele bijeenkomsten.

Stel prioriteiten en benoem speerpunten: de omgevingsvisies en opstellen *bucket list*.

Blijf bij je leest. Sluit aan bij wat er al is. Werk samen op gebied van thematisch aanbod en doelgroepgericht aanbod.

Probeer studenten van de WUR te bereiken.

4. Conclusie: hoe verder?

Het was een bijzonder vruchtbare avond. De notitie Missie, visie, strategie wordt aangepast. Ook wordt er een verslag van de avond gemaakt en rondgestuurd.

Er komt een derde bijeenkomst, over twee à drie maanden. Dan de focus leggen op: wie doen er mee?, waaraan als eerste samen werken (concrete actie) , en een gezamenlijke website. De uitnodiging en stukken voor die bijeenkomst zullen tijdiger worden toegestuurd. Belangstellenden voor de excursie naar Den Bosch op 8 november kunnen zich melden.